

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

JEAN D'ORMESSON

AMOR FĂRĂ MIZĂ

traducere din limba franceză de
TANIA RADU

CADRIL®

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Jean d'Ormesson

UN AMOUR POUR RIEN

© Editions Julliard, Paris, 1960

© Baroque Books & Arts®, 2016

Imaginea copertei: Iuliana VÎLSAN, *Adam și Eva*

Concepție grafică © Baroque Books & Arts®

Redactor: Ines HRISTEA

Corector: Rodica CREȚU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

D'ORMESSON, JEAN

Amor fără miză / Jean d'Ormesson;

trad.: Tania Radu. - București: Baroque Books & Arts, 2016

ISBN 978-606-8564-44-9

I. Radu, Tania (trad.)

821.133.1-31=135.1

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

*Mai întâi Ninei,
apoi oricui s-ar putea bucura.*

Povestea pe care v-o spun e cea mai simplă din lume. E povestea unei iubiri care putea fi fericită. Nu știu dacă v-o spun ca să o retrăiesc sau ca s-o uit. Simt doar în mine gustul amar, suav, al lacrimilor amintirii.

Existasem, desigur, și înainte de seara de vară fierbinte în care am plecat spre Roma. Dar înainte de acel chip al meu, deja estompat și care mă face să uit totul, nu mai regăsesc decât un mare gol. Probabil că, în viața cam zărghită și total absurdă pe care o dusesem înainte, nu făcusem nimic altceva decât să-mi irotesc tinerețea și timpul așteptând ca pe ghimpi să vină ceasul dragostei și-al disperării. Fiindcă nimic nu-i preocupă mai tare pe tinerii cât de cât interesați decât speranțele nemăsurate și tristețea de a le fi pierdut.

Pe vremea aceea eram un puști nici din cale-afară de prost, nici brilliant, nici frumos, nici urât, nici bun, nici rău. Așteptam totul de la viață fără să o provoc prea mult și îmi împărțeam timpul oarecum egal între somn, plăcere și învățătură. Serile mergeam la *Champo* și stăteam pe banchețele din piele roșie ale localurilor. Noaptea citeam notițele luate în locul nostru de vreun tocilar. Dimineața, croasanții. Primăvara, plimbările de-a lungul Senei și sâmburii de

cireașă scuipați de sus, de pe balustrada pe care ședeam. Nu mă prea gândeam nici la moarte, nici la Dumnezeu, nici la sensul vieții, luam zilele exact așa cum veneau, ca și cum încă n-aș fi început să exist. Așteptam. Eram relativ vesel și cam obraznic, cu ceva tresăriri de umor, mă distram cu femeile fără să-mi pese dacă le pierd. De trei ori pe săptămână mă duceam la Sorbona, unde căscam pe rupte. De Poitiers-ul natal, pe care-l părăsisem fără gând de întoarcere, nici nu-mi mai aduceam aminte. Aveam două-trei iubite, vreo douăzeci de colegi, amante la discreție, un restaurant preferat, experiență ioc, un nemaipomenit chef de viață și multe iluzii.

În seara în care am văzut-o prima oară pe Béatrice cred că ploua cu găleata. Mă dusesem la teatru cu o prietenă pe care-o chema Hélène și tocmai așteptam pauza ca s-o sărut. Pe lângă sărutat, mai era și plăcerea tăcutului. Fiindcă totdeauna mi s-a părut detestabil să emiți păreri despre Oedip pe drumul dintre garderobă și înghețata de după. Iar una dintre cele mai bune metode de a tăcea e să te săruți.

Tocmai „tăceam” când a trecut Béatrice, pe care amica mea o cunoștea. Nu prea mi-aduc aminte ce impresie mi-a făcut. Cred că niciuna. Mi s-a părut cam tristă, șatenă, cred, și destul de drăguță. Pe urmă mi-a ieșit din minte.

Peste patru zile începea vacanța. Era deja vară. Căldură mare. Am plecat în Italia, despre care aflasem de la Stendhal.

Soare, vară, Italia, așa că iute a venit și dragostea: da, am o slăbiciune pentru banalitate. Viața mea era cam searbădă, fără cine știe ce legături cu familia, țara, clasa mea socială, colegii și profesorii. Or, Italia urma să fie patria mea, acolo m-aș fi îndrăgostit *din vina soarelui*. Când m-am trezit în fundul vagonului unde dormisem toată noaptea,

eram deja în Italia. Era dimineată și am simțit ceva nou în măduarele amorțite: un soi de veselie literară. La anii mei, mi-am imaginat că aia e fericirea. Mi-am lipit fruntea de geam. Era lumina palidă și plată din zori, care dă până și celor mai strălucitoare zile un aer ezitant, gata obosit, aproape trist. Traversam câmpuri, pajiști presărate cu arbori, orezării. Un drum albit de praf întrerupea gardurile vii și ținăria peste râuri. Dincolo de drum, de garduri și de orezării începeau să se vadă munții. „Sunt câmpiile Lombardiei“, mi-am zis ca să mă încânt singur; „iar acolo trebuie să fie Alpii.“ Mai departe erau Bergamo și lacurile, un pic la dreapta Verona, erau palatele din Vicenza, pe urmă Veneția, Ravenna, Bologna și Ferrara, Parma și Modena... Închideam ochii. Fericire. Una care se isca exact din aceste denumiri, pe care le înșiram la întâmplare, așezându-le cum se nimerea pe șesurile dinăuntrul meu, cu tot cu aurul picturilor de acolo, cu faima lor, cu mozaicurile. Simțeam sub frunte răceala geamului; speram că trenul nu se va mai opri; îmi repetam în neștire cuvintele care îmi făcuseră inima să bată tare de tot și găseam o stranie plăcere în intervalul palid dintre răcoarea nopții și căldura zilei, în ritmul egal care-mi îngăduia să număr până la patru înainte să aud izbucnind, peste torsul egal al vagoanelor, zdrăgănitul următoarei traverse, brutal, așteptat, consecvent.

Ieșea la suprafață o întreagă mitologie pe care mi-o fabricasem de mult în minte. Iubesc plecările, despărțirile și amurgurile, așteptarea a ceea ce va să vină. Și detest tot ce mă priponește: responsabilități, viață socială, carieră. În trenul acela mă simțeam liber, fiindcă eram deja pe drum și încă nu ajunsesem la destinație. Mergeam în direcția speranțelor nedefinite: erau enorme tocmai fiindcă încă nu

li se punea nicio stavilă. Mă uitam pe geam fără alt plan decât să fiu fericit. Setea mi-o ostioiam cu denumirile gărilor, cu micile Fiaturi de pe șosea, cu înjurăturile italienești, cu cerul încă gri și care urma să devină foarte albastru. Îmi datoram fericirea și libertatea lui Stendhal și lui Giono. Văzusem *un* film care se chema „Senso“, așa că neorealismul italian nu mai avea niciun secret pentru mine. Știam până și cine era „președintele De Brosses”¹ și că Montaigne detesta câmpiile romane. Ah, ce grozav eram! Se pregătea o zi foarte frumoasă și foarte caldă. Slavă Domnului, nu eram îndrăgostit. Și mă simțeam capabil să calc în picioare pe oricine. Eram foarte tânăr: o minune.

Mă îmbățam cu filme, vise și literatură. Defectul Italiei este că-i face pe naivi să se simtă dintr-odată siguri pe ei, sunt pur și simplu duși de mână de densitatea amintirilor și a speranțelor încorporate acolo. În spatele micilor lustragii și al negustorilor de înghețată îmi imaginam coline încadrate de porticuri, madone cocoțate pe stânci, Neapole cu sărutul de foc și iubirile violente, uneori cam spaniolești, dacă te gândești la cei din familia Borgia, dar și suave, când îl ai în minte pe Francisc din Assisi. Nu aveam nici scrupule, nici remușcări, inima îmi era limpede și capul înfierbântat. Din când în când, trenul şuiera. Trebuie că oamenii îl auzeau din case și își spuneau „E trenul de Roma“, apoi se întorceau pe partea cealaltă în așternuturi, ca să mai doarmă vreo două ceasuri. Soarele mai urcase puțin. Da, acum cerul se făcuse aproape albastru. Și pe mine mă cuprindea cu totul exaltarea.

¹ Porecla lui Charles de Brosses (n. red.).

Gara din Roma mi s-a părut admirabilă. Toată albă și veselă, făcută mai degrabă pentru sosiri decât pentru plecări. Mă așteptau niște prieteni. Ieșind în piață, am avut iar senzația aceea de fericire pe care doar Italia ți-o poate da. Roma strălucea puternic în soare. Și, ieșind din tren, apoi din gară, mi-am promis mie însumi că o să fiu fericit.

Azi pare că totul a început acolo, în piața gării, între taxiuri verzi și hamali guralivi. Am simțit soarele izbindu-mi obraji, mi-am auzit amicii râzând și încă simt în mine speranțele acelea și așteptarea, pe care acum le văd ca presimțirea tulbure și crudă a verii mele romane. Și totuși clipa din piață, când nu știam prea bine ce să fac în soarele arzător, a fost probabil una oarecare, pierdută printre altele, și doar *îmi închipui* că am simțit ceva anume. Nu povestești nimic din trecut fără să-ți fi amintit mai întâi ce sens anume a căpătat cu timpul chestiunea, deja îngreunată cu un viitor încă inexistent.

Dintre prietenii care veniseră să mă ia, n-am avut ochi decât pentru Françoise, o tânără splendidă care-mi fusese amantă. Nu eram sigur că-mi mai era, dar încă simțeam multă afecțiune pentru ea. Nici nu știusem că era în Roma. Mi-a făcut mare plăcere s-o revăd și m-am gândit că dragostea noastră va reînvia sub soarele Italiei.

Am traversat piața. Am intrat în Roma și încă îmi aud primii pași pe caldarâm. Grijuliu, destinul mă anunța că tocmai stă să se ridice cortina.

Trecuseră deja câteva luni de când o părăsisem pe Françoise. Dar în cazul ei întreruperile nu însemnau despărțiri. Mai stătuserăm despărțiți de vreo două-trei ori înainte și de fiecare dată ne-am regăsit cu un firesc care ne stârnea râsul: amândoi aveam aceeași idee extrem de simplă despre viață, cam tâmpițică, dar suficient de plăcută.

Amicii ei italieni veniseră cu o mașină, ca să mă ducă la hotel. Pe drumul de la gară până la *Albergo al Gaspo de Ua*, m-am distrat să ghicesc care din ei trei îi era amant. Pe la Piața Venezia, Roberto a zis ceva mai decoltat; la Piața Colonna, Riccardo s-a mișcat nu știu cum. O priveam pe Françoise cu un zâmbet prostesc, adică, vezi Doamne, m-am prins. Când ne-am despărțit la hotel, s-a aplecat spre mine: „Sună-mă mâine”. Și, brusc, m-am umplut de toate deliciile complicității.

Am cinat singur, jambon și smochine, pe terasa deschisă a unei *trattoria*, peste drum de o biserică iezuită, amețit de prima mea seară la Roma și de tinerețea mea naivă, nerăbdătoare și aiurită.

A doua zi i-am dat un telefon lui Françoise, cu un amestec de prudență și nesaț. Nu atât cuvintele, cât accentul vocii ei și râsul mi-au dat speranțe. Când ești legat de cineva, nu comunică neapărat prin cuvinte, cât prin inflexiunile, prin tonul vocii, prin nuanțele atitudinilor, în care obișnuința și familiaritatea recunosc infailibil dorința, furia, nerăbdarea sau, dimpotrivă, punctul final. În relația mea cu Françoise, cel mai plăcut lucru – sau poate doar cel mai amuzant – era că recunoșteam imediat unul la altul toate aceste semne infime: sprânceana stângă ridicată, glasul acela deodată coborât, care ne ajutau pe amândoi să dăm fuga spre cărările cunoscute unde ne regăseam. Atât doar că niciodată nu eram chiar siguri că, în intervalul care trecuse, inteligența inimii nu va fi fost înlocuită de logica rece a cuvintelor. Așteptam momentele de tăcere ca să ne lămurim unde mai suntem. Pândeam fraze în care inima nu mai intra la socoteală și, astfel, nesiguranța – aproape o angoasă – se împletea cu firescul. Ca și cum am fi folosit un vechi cod, dar nu știam dacă și cât îl mai putem descifra.

În toate procedurile astea de recunoaștere, un spor de farmec venea din folosirea telefonului. Françoise se pricepea de minune să uzeze de mecanismele intermediare, care aduc coada de drac în lumea obiectelor inofensive: telefonul, chitara, limbajul sibilinic al telegramei. Înaintam cu pași mici, camuflând dorința, mereu cu șfichiul ironiei pe buze, dar cu inimile deja înmuiate sub jocul cinic al pândeii reciproce.

Eram singur într-un oraș în care nu mai fusesem nici-odată, unde nu cunoșteam pe nimeni în afară de Françoise, plus că habar n-aveam câtă legătură mai era între noi. Părea că începusem o viață nouă, mai ușoară, mai veselă, mai plină de uimiri și de neprevăzut.

Françoise mi-a dat întâlnire pentru a doua zi la prânz la Fontana di Trevi. Mi-a zis că e unul dintre punctele turistice de neratat, inventate de agenții pentru americancele dezamăgite în dragoste. Am făcut o baie, m-am bărbierit, m-am uitat preț de un sfert de oră pe harta Romei punând-o de-a-ndoaselea, pentru ca nordul să nu fie jos, apoi am ieșit cu fruntea sus, sigur de mine, cu idei foarte clare, așa cum se cuvine într-un oraș în care încă nu trebuie să ai grijă să nu-ți saluți cumva dușmanii și nici prietenii nu-ți pot ține socoteala. Am mers destul de mult până la apa aia scuipată din toate direcțiile peste pietre și cai, împănată cu bani, și despre care, într-una dintre cărțile de care nu mă mai despărțeam de vreo două luni, se spunea: „Roma s-ar scufunda în liniște dacă deodată n-ar mai curge Fontana di Trevi“.

Françoise mă aștepta. În picioare, în fața fântânii. Când m-a văzut, a zâmbit și a pornit-o spre mine. I-am spus că e frumoasă, cât de bucuros sunt să o revăd și că-mi place Roma. Ne doream unul pe altul (genul de

dragoste discretă), dar amândoi știam că ocolurile lungi și răbdarea inimii ațâță bine focul.

Era o adevărată savantă Françoise. Multe mă învățase. De pildă, că există o artă de a trăi, de a face dragoste, de a respira, că trebuie să știi să aștepți și că noi suntem cei care stabilim ce preț are un lucru. Ei îi datoram ușurința cu care acum îmi puteam ascunde ridicolele bătăi ale inimii. Prima oară când am vrut să o sărut ne găseam într-un taxi roșu, modelul acela vechi, pătrășos. Mă așteptam fie la efuziuni, fie la o palmă. Mi s-au oferit, în schimb, mici ritualuri oarecum slave, diverse semne cabalistice, spectacolul dezbrăcării mânușilor lungi de culoare neagră, apoi degetul ei făcând pe gura mea semnul tăcerii și niște buze calde, care-și râdeau de mine. Eram încântat și aproape sedus de turul ei de magie. Se dovedea că viața cu Françoise avea ceva de rețetă contra plictisului și a frivolităților de duzină.

– Te rog, fără biserici, șapte coline, gardă elvețiană și mistere etrusce, a zis Françoise.

Și eu, care eram așa de dornic să vizitez Roma! Aveam capul plin de informații, soarele mă năucea, îmi plăcea cum ședea căldura peste oraș. Iubeam culorile piațetelor, apa curgând pretutindeni, costumele cu dungi subțiri ale bărbaților. Aveam chef să bat străzile acestea lipsite de trotuare, să cumpăr *seta pura*, valize din piele și să beau *espressi*. Așa ar fi arătat vacanța mea romană. Voiam scări care să coboare în piețe și coline faimoase încărcate cu statui din marmură.

Or, Françoise avea oroare de pitoresc, de culoare locală și, în general, de tot ce e turistic. În schimb, cred că-i plăceau oamenii. Îi plăcea să intre în vorbă cu ei, să-i descopere, să-i înțeleagă, să se facă plăcută – asta mai ales. În mod evident, îi prefera pietrelor. Nici eu nu mă dădeam în vânt după

pietroaie, dar, din păcate, și, spre deosebire de Françoise, păstrasem slăbiciunea pentru toate entuziasmele pe care ea le disprețuia: ador colinele, piațetele rotunde, bisericuțele, inscripțiile în marmură, fântânile și chiparoșii.

– Of, bine! a suspinat. Hai! O să-ți arăt câte ceva.

Era o mică înduioșare resemnată în glasul ei, o condescendență vag ironică. Am luat o trăsură. Françoise nu era tocmai vorbăreață, ci imprevizibilă. Nicidecum pedantă, dar subtilă. Așa că mi-am făcut plimbarea inaugurală prin Roma dus de un cal și ghidat de o femeie care chiar știa ce vrea.

Am întrebat-o cu ce se ocupă la Roma. La fel ca la Paris. Atunci, de ce la Roma? Fiindcă trebuie să mai schimbi aerul din când în când. La Françoise, aer se traduce prin bărbați, iar slăbiciunea pe care o avea pentru ei, cu condiția să fie mereu alții, mă amuza și mă irita în egală măsură. Capacitatea cu care consuma ființe umane era pur și simplu incredibilă. Și întristătoare, ceea ce i-am și spus.

Treceam prin dreptul unui polițai comic de înțepat, cum stătea acolo sub o umbrelă de soare bătută de vânt. A ridicat din umeri, fiindcă Françoise, ca multe femei de altminteri, stârnea tot timpul întrebări – ea, care de felul ei nu întreba nimic.

– O, Françoise, am șoptit imediat, tare mult aș vrea să fim fericiți la Roma.

Îmi place să cred că nu sunt un sentimental. Totuși mi se mai întâmplă să mă înmoi, să mi se fisureze fără voie indiferența și felul ușuratic. Eram la Roma, era cald. O priveam pe Françoise cum râde. În ambianța aceea de soare primejdios eram pe cale să cred că numai de ea se poate lega fericirea cu care Roma îmi era datoare, ba chiar mi-a trecut brusc prin cap că încă o iubeam.